

Crna Gora
Uprava za bezbjednost
hrane, veterinu i
fitosanitarne poslove

VETERINARSKA KOMORA
CRNE GORE

UPUTSTVO VLASNICIMA/DRŽAOCIMA ŽIVOTINJA KOJE ZAHTIJEVAJU VETERINARSKU POMOĆ ZA VRIJEME TRAJANJA EPIDEMIJE NOVIM KORONAVIRUSOM

Veterinari su integralni dio globalne zdravstvene zajednice, jer pored aktivnosti koje obavljaju za zaštitu zdravlja i dobrobiti životinja, veterinari imaju i ključnu ulogu u prevenciji i upravljanju bolestima, uključujući i one bolesti koje se mogu prenijeti na ljude, kao i ulogu u obezbjeđivanju bezbjedne hrane za ljude.

Shodno tome, u svjetlu svih mjera koje se preduzimaju zbog pandemije koronavirusa, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i Veterinarska komora Crne Gore ovim putem vlasnicima životinja daju preporuke koje treba da primjenjuju preventivno kako bi zaštitili zdravlje i dobrobit svojih životinja.

Svjetska organizacija za zdravlje životinja (OIE) podsjeća da se virus koji izaziva COVID-19 prenosi isključivo sa čovjeka na čovjeka i da životinje nemaju ulogu u prenosu ove bolesti.

Obavezno se obratite svom veterinaru prije odlaska u veterinarsku ambulantu kako biste dobili preporuke za dalje postupanje!

Ne vodite životinje u veterinarsku ambulantu dok se ne konsultujete sa svojim veterinarom!

Obzirom na trenutne napore za smanjenje potencijalne izloženosti i širenja COVID-19 virusa od strane ljudi, uključujući mjere socijalnog distanciranja, preporučujemo da vlasnici životinja prije odlaska, telefonom kontaktiraju nadležnu veterinarsku ambulantu, kako bi veterinar odredio da li je neophodna posjeta ambulanti, preporučio odlaganje posjete, ili dao savjet za postupanje sa životinjom. Upoznajte veterinara sa tim da je vaša životinja bolesna (objasnite kakve kliničke znakove bolesti vidite, eventualne promjene u ponašanju, itd.).

Vaš veterinar Vam može pomoći u određivanju najpogodnijeg načina za Vas i Vašeg ljubimca / domaću životinju u konkretnoj situaciji.

Izbjegavati odlazak kod veterinara zbog stanja koja mogu sačekati. Ako je u pitanju vakcinacija štenaca (bjesnilo i zarazne bolesti), vakcinacija pasa do 2 godine protiv zaraznih bolesti, ili redovna vakcinacija odraslih pasa zbog održavanja titra antitijela na bjesnilo, prethodno ugovoriti dolazak u ambulantu.

Životinje koje su pod terapijom treba da nastave da je primaju, a ukoliko je neophodna stručna pomoć, nakon dogovora sa veterinarom zakazati dolazak u ambulantu. Životinje treba redovno tretirati protiv unutrašnjih i spoljašnjih parazita.

Ukoliko se radi o nekom drugom razlogu, pozvati veterinarsku ambulantu i objasniti stanje životinje. Ako se veterinar usaglasio sa hitnošću situacije, zakazati pregled i doći u dogovoreno vrijeme poštujući sve neophodne mjere higijene i preventive širenja koronavirusa. Životinja koju dovodite u ambulantu treba da bude u pratnji **jedne** osobe.

Ako ste u karantinu ili samoizolaciji i ne smijete napuštati objekat stanovanja, životinju, u slučaju potrebe za obavljanjem veterinarskog pregleda, mora dovesti neko drugi. Po dolasku, sačekati ispred ambulante i pratiti uputstva veterinarskog osoblja. Držati distancu i ako je moguće, dezinfikovati ruke. Izbjegavati dodirivanje okoline i predmeta.

Ako ste bolesni od COVID-19 i nalazite se u samoizolaciji odnosno karantinu, u skladu sa nalogima nadležne epidemiološke službe, odložite sve zakazane ili planirane veterinarske preglede kućnih ljubimaca i/ili domaćih životinja do isteka propisanih mjera.

Ako ste bolesni od COVID-19 i mislite da je Vašoj životinji potreba veterinarska pomoć, treba da kontaktirate nadležnog veterinara i da ga upoznate sa situacijom, na osnovu čega će veterinar odrediti kako je najbolje i najbezbednije obezbjediti da Vaš kućni ljubimac ili domaća životinja dobije odgovarajući veterinarski tretman, u cilju eliminisanja rizika prenošenja i širenja COVID-19 virusa na druge ljude.

Opšta napomena:

Vlasnici su dužni da svaku promjenu zdravstvenog stanja kod životinja odmah prijave veterinaru, a naročito promjene koje se prepoznaju kao "hitna stanja":

- povraćanje i proliv koji traju duže od 24h ili se pojavljuju uz opštu slabost;
- poteškoće s disanjem;
- naprezanje prilikom mokrenja;
- trovanje;
- odbijanje hrane ili vode duže od 24h, nadimanje često sa neproduktivnim pokušajima povraćanja;
- problemi tokom porođaja;
- epileptični napadi;
- kolaps ili gubitak svijesti;
- jake alergijske reakcije;
- ozbiljne fizičke, hemijske i druge povrede.

Do sada ne postoje naučni i stručni dokazi koji upućuju na to da kućni ljubimci mogu širiti COVID-19 virus na druge ljude ili druge kućne ljubimce.

Kada su u pitanju kućni ljubimci (psi i mačke) potrebno je pridržavati se mjera zaštite koje posebno uključuju:

- nakon dodirivanja ili rukovanja životinjama, hranom za životinje, posudama za hranjenje, obavezno je prati ruke sapunom i toplom, čistom vodom;
- izbjegavati dodirivanje očiju, nosa i/ili usta;
- onemogućiti kontakte sa drugim životinjama, naročito životinjama nepoznatog zdravstvenog stanja (npr. psi i mačke lualice);
- onemogućiti kontakt sa drugim ljudima;
- redovno održavati higijenu sanitarnih prostorija u kojima životinje borave i obavljaju biološko-fiziološke potrebe;
- ne dozvoljavati im uzimanje vode iz zajedničkih posuda na javnim mjestima;
- nakon svake šetnje oprati šape i njušku ljubimca sapunom i vodom ili očistiti vlažnim maramicama;
- ne ostavljati životinje u zatvorenim prostorijama sa visokim temperaturnim uslovima (automobile i sl.), kako bi spriječili toplotni udar;
- dezinfikovati sve predmete koji mogu biti kontaminirani (povodac, telefon, ključeve i dr.).

Kada su u pitanju druge domaće životinje, akcenat se stavlja na biosigurnosne mjere koje vlasnici /držaoci životinja kao dio redovnih mjera treba da sprovedu na gazdinstvu, kao što su:

- održavanje higijene životinja i prostorija;
- redovno provjetravanje prostorija/objekata;
- postavljanje dezinfekcionih barijera na ulazima i izlazima iz objekata gdje se drže životinje;
- redovno pranje i održavanje higijene opreme za mužu, kanti i ostalog inventara koji dolazi u kontakt sa životinjama;
- prije i nakon svake manipulacije životinjama- muža, hranjenje i drugi kontakti, oprati ruke sapunom i čistom, toplom vodom u trajanju od minimum 20 sekundi;
- snabdijevanje hranom za životinje od provjerenih proizvođača;
- zabrana ulaska i kretanja stranim licima u objektima gdje se drže životinje;
- zabrana ili smanjen ulazak vozila za dostavu hrane i odnošenje proizvoda i nusproizvoda sa farmi;
- neškodljivo uništavanje leševa;
- onemogućiti životinjama da se slobodno kreću bez nadzora;
- sprečavanje kontakta sa divljim životinjama koji mogu biti prenosioci različitih bolesti;
- redovno hraniti i napajati životinje;
- izbjegavanje dodirivanja očiju, nosa i/ili usta, te izbjegavanje kontakta sa bolesnim životinjama, odnosno pokvarenim proizvodima životinjskog porijekla;
- izbjegavati kontakte sa životinjama nepoznatog zdravstvenog stanja (npr. psi i mačke lualice, glodari, ptice i dr.) i
- dezinfekcija, dezinskcija i deratizacija prostorija/objekata.

Takođe, mora se voditi računa o zaštitnoj odjeći i obući. Obavezno presvlačenje, prilikom ulaska u objekte za uzgoj i držanje životinja, u radnu odjeću, kao i presvlačenje odjeće prilikom izlaska iz objekta.

Unos novonabavljenih životinja u gazdinstvo mora biti kontrolisan u smislu jasne identifikacije, porijekla životinja i uz svu prpratnu dokumentaciju koju izdaje ovlašćeni veterinar.

Navedene mjere služe da zaštite životinje od patogena koji se nalaze u okruženju, a istovremeno sprečavaju i postojeće patogene u pojedinim zaptima da se rašire na druge zapate životinja i područja.

Iako su poljoprivredni proizvođači- držaoci životinja koji su upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava ili u neki od registara Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i lica koja izvode kućne ljubimce izuzeti od zabrane kretanja u periodu kad je zabrana na snazi (u skladu sa Naredbom za preduzimanje privremenih mjera za sprječavanje unošenja u zemlju, suzbijanje i sprječavanje prenošenja novog koronavirusa, Sl. list CG, broj 26/20), apelujemo da ne zloupotrebljavaju ovu privilegiju koja im je dodijeljena i da svoje aktivnosti završe u vremenskim terminima kada je dozvoljeno kretanje, a da privilegiju slobode kretanja koriste samo u izuzetnim situacijama kad imaju stvarnu potrebu i da sa životinjama postupaju sa pažnjom dobrog domaćina i u skladu sa preporukama iz ovog uputstva.

Pozivamo vlasnike/držaoce životinja da poštuju naredbe, mjere i uputstva Nacionalnog koordinacionog tijela za zarazne bolesti, Ministarstva zdravlja i Instituta za javno zdravlje.

Širenje COVID-19 virusa je posljedica prenosa s čovjeka na čovjeka. Do danas nema dokaza da kućni ljubimci i domaće životinje mogu širiti bolest, te stoga ovim putem apelujemo na vlasnike da budu odgovorni prema sebi i životinjama. Poštujući principe odgovornog vlasništva djelujemo u najboljem interesu zajednice za prevazilaženje trenutnog epidemiološkog stanja.

OSTANITE ZDRAVI!